

Сучасна шкільна бібліотека у світлі освітянських вимог

Автор: Лампіга Алла Віталіївна

Воля, процвітання і розвиток суспільства і особистості належать до основних цінностей людства. Але вони можливі лише за умови, коли добре інформовані громадяни можуть здійснювати свої демократичні права і грати активну роль в суспільстві.

Нові інформаційні технології впевнено і міцно закріплюються в нашому повсякденному житті. Сучасна людина – від учня до науковця – не мислить себе без використання в своїй роботі та житті різноманітних джерел інформації. Чи то традиційні, чи новітні – вони збагачують людину, дають їй можливість стати більш освіченою і досвідченою, приймати участь в суспільному, політичному житті, навчають самостійно приймати рішення і сприяти культурному розвитку.

Одним із провідників інформації з давніх-давен була і залишається бібліотека. Це місце де збираються , пропагуються і розповсюджуються інформаційні потоки. Бібліотеки – це "вікно в світ знань".

Маніфест ЮНЕСКО про публічні бібліотеки 1994 року наголошує, що фонди й послуги бібліотек повинні містити, разом з традиційними видами документів, різноманітні носії інформації і сучасні технології. "Фонди бібліотек повинні не тільки зберігати пам'ять про людські дерзання та творчий дух, але й відображати поточні тенденції і еволюцію суспільства".

Той же маніфест наголошує, що роботу бібліотеки повинні будувати на основі її основних функцій, які відносяться до інформації, грамотності, освіченості і культурі.

Отже, будь-яка бібліотека в світі повинна служити основним функціям і стати справжнім освітнім та культурним центром для тієї категорії населення, яку вона обслуговує.

Основні етапи створення такого центру:

1. Опрацювання і вивчення матеріалів, щодо сучасних бібліотек зарубіжжя;
2. Постановка цілей та задач нашого центру;
3. Розробка плану створення такого центру;
4. Встановлення пріоритетів інформаційним потокам;
5. Створення бібліографічних баз даних;
6. Наповнення медіа ресурсами фондів центру;
7. Проведення Інтернету;
8. Створення сітки, яка дає можливість з будь-якого комп'ютерного класу знайти інформації з бібліотечно-інформаційного центру;
9. Початок обслуговування користувачів центру за новими правилами та стандартами.

Головними користувачами, для яких і власне існує центр є учні, з їх простими і непростими потребами, уміннями, навиками тощо. Учень повинен вийти зі стін школи усесторонне обізнаний.

Бібліотечно-інформаційний центр школи – це структурний підрозділ, що включає фонд книг, різноманітні інформаційні і технічні засоби, має в наявності комплекс обладнання і меблів, читальний зал з

робочими зонами, в яких створені умови для індивідуальної роботи та розвитку навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищення професійного рівня вчителів. Бібліотека-медіатека – це підрозділ загальноосвітнього навчального закладу, обладнаний аудіовізуальними і комп'ютерними засобами для різноманітних форм організації діяльності учнів, для забезпечення змісту, методики навчального процесу і виховної роботи. Це сфера діяльності, над якою постійно працює бібліотека, удосконалюючись новим змістом роботи.

Автоматизація бібліотечних процесів та підключення їх до Інтернет забезпечує доступ до інформаційних ресурсів, що сприяє проведенню інтегрованих уроків, а також активізації навчально-пізнавальної, комунікаційної діяльності учнів.

Діяльність шкільної бібліотеки по забезпеченню інформаційних потреб читачів включає систематичний аналіз використання бібліотечного фонду, його популяризації; обслуговування читачів в режимі роботи абонементу та читального залу; формування довідково-бібліографічного апарату; вивчення інформаційних потреб учнів; здійснення диференційованого обслуговування читачів; використання різних форм і методів індивідуальної, групової і масової роботи. Шкільна бібліотека складає і готує списки літератури на допомогу навчально-виховній роботі закладу, виконує довідкову, інформаційну роботу, популяризує бібліотечно-бібліографічні знання серед учнів, проводячи бесіди, організовуючи книжкові виставки, огляди, лекції, бібліотечні уроки, надаючи індивідуальні і групові консультації. Спільно з учителями шкільна бібліотека проводить читацькі конференції, літературні та музичні вечори, диспути, ігри, в межах своєї компетенції бере участь у навчально-виховному процесі, науково-пошуковій та краєзнавчій роботі, пов'язаній з книгою, навчальним підручником та іншими формами інформації, координує та кооперує свою діяльність з бібліотеками для спільних дій і заходів у навчальній і сферах дозвілля.

Найважливішими є змістовні компоненти, що перетворюють шкільну бібліотеку на особливе педагогічне середовище: вдосконалення методик аналізу інформаційних потреб читачів, оцінювання потрібної інформації, джерел для задоволення освітніх та індивідуальних потреб, інтересів; сприяння реалізації державної політики в галузі освіти; інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу в школі для засвоєння програмних знань, самоосвіти учнів; виховання гармонійної, моральнодосконалої особистості, свідомого громадянина, здатного до інтелектуального, духовного і творчого розвитку; проведення заходів з використанням літератури, що сприяє збагаченню життєвого досвіду учнів, засвоєнню ними культурних цінностей, зокрема: літературні ігри, експрес-інформації, прес-діалоги, конкурси літературних ерудитів; співпраця з учителями над інформацією з навчальних дисциплін, щоб з перших років навчання в школі пошук і отримання інформації, знання форматів її представлення були б звичайною, повсякденною практикою в житті кожного учня; поступове реформування бібліотеки на інформаційний центр з мультимедійними технологіями.

Серед основних технологій, впроваджених у роботу шкільної бібліотеки, слід визначити такі: допомога у створенні інтегрованих уроків, написання рефератів, повідомлень з навчальних дисциплін; створення додаткових картотек, інформаційних списків, експрес-інформації; формування інформаційної культури учнів, постійного прагнення їх до пошуку інформації, свідомого, осмисленого добору інформаційних джерел, по можливості, надання доступу до нетрадиційних носіїв інформації, зокрема, через мережу Інтернет; системи бібліографічної інформації.

Технологічний процес діяльності бібліотеки навчального закладу загалом передбачає високий рівень професійної компетентності шкільного бібліотекаря. Професійна компетентність шкільного бібліотекаря передбачає володіння кодексом етики бібліотекаря, знання законодавчо-нормативних документів, комплектування фонду традиційними і нетрадиційними носіями інформації відповідно до стандартів освіти в Україні, одержання й розміщення літератури, дотримання принципів загальнодоступності інформації та їх реалізацію у виховній та освітній діяльності, надання інформаційних послуг, планування і звітність діяльності, автоматизацію бібліотеки.

Невід'ємною частиною загальної освіти кожного учня стає інформаційна культура, яка набуває актуальності в умовах інформатизації. Важливу роль у вихованні майбутніх освічених членів інформаційного суспільства відіграє шкільна бібліотека. Шкільна бібліотека є чи не єдиним середком, що забезпечує юних читачів безкоштовним та оперативним доступом до інформаційних ресурсів бібліотеки.

У сучасній шкільній бібліотеці дитина починає своє перше знайомство з інформаційною культурою, і завданням шкільної бібліотеки є не тільки створення та забезпечення можливостей доступу читачів до інформаційних ресурсів, але й пошук нових підходів до підготовки користувачів, які б володіли сучасними методами багатоаспектної інформаційної діяльності. Сучасний школяр повинен розуміти, наскільки важливо володіти інформацією, зберегти її, систематизувати і передавати, а також він повинен розуміти, комп'ютери відіграють особливу роль у вирішенні цих завдань. Тому перед нашою бібліотекою стоять такі завдання:

- Створення сприятливих і комфортних умов для організації навчально-виховного процесу, розвитку комплексного навчально-методичного забезпечення предметів.
- Створення позитивного іміджу бібліотеки через пошук сучасних, найбільш привабливих для читача форм популяризації книги, реклама бібліотеки, а також послуг, які пропонує бібліотека.
- Удосконалення системи організації відкритого доступу читача до різноманітних джерел інформації.
- Повноцінне задоволення потреб учасників навчально-виховного процесу в навчальній, довідковій і науково-популярній літературі, забезпечення її різноманітності.
- Удосконалення системи роботи шкільної бібліотеки в напрямі використання інформаційних технологій, роботи з електронними носіями інформації.
- Своєчасне надання учням і вчителям доступу до потрібної інформації, удосконалення досвіду під час аналізу інформаційних потреб, задоволення освітніх індивідуальних запитів, інтересів.
- Проведення заходів із залученням літератури, що сприяє збагаченню життєвого досвіду учнів і передачі культурних цінностей.
- Співпраця з учителями у формуванні системного підходу до роботи з інформацією з їхніх предметів, щоби з перших років навчання у школі пошук і використання ІР-технологій стали повсякденною практикою в житті кожного учня.
- Допомога учителям та учням у ознайомленні з кращими друкованими й аудіовізуальними матеріалами з усіх галузей знань.
- Спільна робота учнів і вчителів у проведенні класних заходів із застосуванням різних носіїв інформації; уроків - із використанням ресурсів центру.

Організація напрямів роботи бібліотеки:

- створення та вдосконалення ДБА бібліотеки;
- вивчення читацьких інтересів;
- робота з бібліотечним фондом;
- виховання культури читання;
- краєзнавча робота;
- популяризація літератури

Робота з учнівським колективом:

- 1) максимально повне задоволення потреб і запитів:

- індивідуальні бесіди;
- анкетування;
- картотеки незадоволеного попиту;
- аналіз читацьких формулярів;
- ознайомлення з навчальними планами та програми;

2) інформування учнівського колективу:

- групові рекомендаційні списки;
- індивідуальні рекомендаційні списки;
- інформаційні куточки;
- інформаційна підтримка предметних тижнів;
- популяризація періодичних видань;
- тематичні картотеки;
- виставки;

3) інформування педагогічного колективу:

- індивідуальне інформування адміністрації, керівників методичних об'єднань;
- дні інформації;
- інформаційний вісник;
- огляди нових надходжень;
- тематичні добірки «Для вас, вчителі!»;
- виставки надходжень;
- інформаційно-методичний куточок.

Формування основ інформаційної культури:

- інтегровані уроки (спільна робота з учителями-предметниками);
- виховні години (спільна робота з класними керівниками);
- бібліотечні уроки ;
- інформаційні години;
- самостійна робота учнів у читальному залі шкільної бібліотеки.

Поповнення бібліотечного фонду:

- передплата за рахунок державного бюджету;

- обмінні фонди з Парламентською та освітянською бібліотекою;
- акція «Подаруй бібліотеці книгу»;
- акція «Юним читачам від випускників»;
- спонсорська допомога;

Провідним напрямом бібліографічної роботи шкільної бібліотеки, спрямованої на систематичне забезпечення бібліографічною інформацією відповідно до постійних запитів є бібліографічне інформування. Така послуга призначена для постійного ознайомлення читачів з виходом із друкованих видань, з новинками, які надійшли до бібліотеки, а також з літературою, що охоплює широке коло питань для учнів і вчителів.

Зміст інформування визначається специфікою навчально-виховного процесу школи, навчальними планами і програмами, головними завданнями, що стоять перед школою в поточному році, інтересами вчителів, учнів та батьків.

Список використаної літератури:

1. Матвійчук О.Є. Діяльність шкільних бібліотек із забезпечення інформаційних потреб старшокласників: Автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2004. – 20 с.
2. Матвійчук О.Є. Формування інформаційної культури викладача // Комп'ютер у сім'ї та школі. – 2006. - №6. – С. 16-18.
3. Хімчук О.Є. Бібліотека середнього загальноосвітнього закладу в контексті законодавства // Шкільна бібліотека. – 2001. – № 2. – С. 19- 20.
4. Хімчук О.Є. Задоволення інформаційних потреб учнів у шкільній бібліотеці//Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції „Роль шкільної бібліотеки в системі національної освіти України”: Тези доповідей. – Київ, 1997. – С. 81-82.
5. Хімчук О.Є. Індивідуальна робота з читачами в шкільній бібліотеці//Шкільна бібліотека. – 2003. – № 2. – С. 33-40.
6. Хімчук О.Є. Інформаційні потреби учнів нових типів шкіл та шляхи їхнього задоволення системою інформаційно-бібліографічного обслуговування // Культура України: стан, проблеми, тенденції розвитку: Збірник наукових статей. – К., 1997. – С. 148-152.
7. Шкільний бібліотечно-інформаційний центр: Теорія і практика: Науково-методичний посібник / ред. Матвійчук О.Є. – К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2007. – 209 с.
8. Рекомендаційні списки Microsoft Office Publisher.pub: Бібліографічні огляди Інформаційно-бібліографічна робота бібліотеки.

Методист з бібліотечних фондів:

Лампіга А.В.